Ενώπιον της απανθρωπίας (Κώστας Ε. Τσιρόπουλος)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 12 Μαΐου, 2014

Γνωρίζουμε πως οι αποδεκτές πνευματικές βάσεις της Ευρώπης είναι τρεις: ο αρχαίος ελληνικός στοχασμός, το ρωμαϊκό Δίκαιο και ο Χριστιανισμός. Και το μεν ρωμαϊκό Δίκαιο εξελίχθηκε και απομένει ως σημείο αναφοράς για την νομική σκέψη, ο αρχαίος ελληνικός στοχασμός – αποσυσχετισμένος, δυστυχώς, αρκετά από τη γλώσσα – απομένει μια ολιγοσύχναστη περιοχή μελέτης και σοφίας ως όργανο φωτισμού του ανθρώπου. Και ο χριστιανισμός λειτούργησε, ιδίως από την εποχή του Καρλομάγνου και μετά, όχι μόνο ως όργανο φωτισμού και αληθείας της ανθρώπινης ύπαρξης, αλλά και ως θεμέλιο δόμησης και λειτουργίας των ευρωπαϊκών κρατών, διότι αυτός ουσιαστικά εγέννησε, εγαλούχησε και άνδρωσε τον Ανθρωπισμό – που υπήρξε η μεγάλη, ανεπανάληπτη πρόταση της Ευρώπης προς την Ανθρωπότητα, όχι μόνο ως τρόπος διαλογισμού αλλά ζωής. Η πρόταση αυτή κατέληγε πάντα σε μια συγκλονιστική κατάφαση, την κατάφαση του θανάτου, δηλαδή της εξόδου μας από τον κόσμο αυτό. Για τούτο και ο αυθεντικός ανθρωπισμός υπολόγισε πάντα στον θεμελιακό ορισμό του Πλάτωνος πως η φιλοσοφία – η αυθεντική – είναι σπουδή θανάτου.

Εκεί φρονώ πως βρίσκεται το ευγενέστερο μυστήριο του ανθρωπισμού: στη βεβαιότητα πως, όπως εισήλθες, έτσι, έχεις καθήκον να εξέλθεις από τον κόσμο αυτό. Όλα στη ζωή σου είναι ενδεχόμενα, η έξοδός σου από τον κόσμο αυτό αναπότρεπτη. Και όποιος δεν λησμονεί ποτέ την συγκλονιστική, τραγική ετούτη αλήθεια, πλάθει τον εαυτό του και τον βίο του ολόκληρο ως άνθρωπος αληθινός. Ως πλάσμα που εκ γενετής περικλείει το μυστήριο του ιερού.

Αλλά η Ιστορία δεν λειτουργεί εξελικτικά. Λειτουργεί δυναμικά: με εκρήξεις, με άλματα, με ανατινάξεις, με δομήσεις και κατεδαφίσεις. Ετούτο τον συγκλονιστικό δυναμισμό της Ιστορίας έζησε η Ευρώπη από τα τέλη του 18ου αιώνα – εννοώ την Γαλλική Επανάσταση – και εξακολουθεί να βιώνει ως σήμερα.

Η μορφή, η τόσο δυναμική και κάθε τόσο αλλοιούμενη της σημερινής ευρωπαϊκής κοινωνίας, διαρκώς και αποσυσχετίζεται από τον ευρωπαϊκό ανθρωπισμό. Από τον τρόπο, δηλαδή, ζωής που είχε ως κέντρο και ως άξονα τον Άνθρωπο, τον σεβασμό στο πρόσωπό του, στην ηθική πολιτειακή του ταυτότητα, στο μεταφυσικό του ανάστημα μέσα σ' έναν κόσμο που σε ολόκληρο τον 20ο αιώνα ρίχτηκε με μια πρωτοφανή αγριότητα σε τρεις πολέμους που εξουθένωσαν τελειωτικά τον ευρωπαϊκό ανθρωπισμό – τον Πρώτο, τον Δεύτερο και τον Τρίτο, τον λεγόμενο Ψυχρό Πόλεμο. (Τρεις πολέμους χριστιανικών λαών, μην το ξεχνάτε: δολοφονίες σωρηδόν, αγριότητες ανείπωτες, Άουσβιτς και Νταχάου, Γκουλάγκ και τόσα άλλα, φριχτά, αποτρόπαια έργα κατ' όνομα χριστιανών…)

Βγαίνοντας, στην τελευταία εικοσαετία του περασμένου αιώνα, από μια τέτοια συγκλονιστική, τραγική πολυπεριπέτεια, η Ευρώπη βρέθηκε ξαφνικά με τα χέρια αδειανά: χωρίς κλασικές σπουδές, χωρίς αξιοσέβαστο Δίκαιο, με τη Χριστιανοσύνη της ασφυκτικά συρρικνωμένη τόσο, που η λειτουργία των κοινωνιών που την συνθέτουν, όλο και πιο πολύ ν' απομακρύνεται από τον Χριστιανισμό. Μια Ευρώπη αποχριστιανισμένη. Για να ζήσουμε σήμερα και να απολαύσουμε τα όσα προσφέρει η με πολύ ακκισμό λεγόμενη «μετανεωτερική» κοινωνία – κοινωνία που παρωθείται στον απ-ανθρωπισμό. Να λησμονήσουμε πλέον πως είμαστε θνητοί, επομένως διαβάτες του κόσμου – ή, επειδή ακριβώς είμαστε θνητοί, να ριχτούμε στις απολαύσεις του κόσμου αυτού. Ο Χριστιανισμός δίδασκε, και διδάσκει, πως ο θάνατος είναι ένα πέρασμα, μια διάβαση. Και ο σημερινός κόσμος πως είναι ένα τέρμα, ένας εκμηδενισμός.

Κι επειδή ο θάνατος του ανθρωπισμού που ενέπνεε ο Χριστιανισμός άφησε ανοιχτό τον κόσμο ετούτο μονάχα, σφαλίζοντας ερμητικά με την απιστία τον μετά θάνατον κόσμο, ας ριχτούμε, μας προτρέπουν, στις απολαύσεις του κόσμου, του μοναδικού αυτού κόσμου. Η τραγική ετούτη καθίζηση του Χριστιανισμού που βιώνουμε τα τελευταία είκοσι χρόνια, άφησε εντελώς ελεύθερο το έδαφος στον υλιστή άνθρωπο, που με τη δραστική συμπαράσταση της μηχανής και της τεχνολογίας, ρίχτηκε ακάθεκτος πάνω στις γήινες τροφές – για να θυμηθούμε τον Αντρέ Ζιντ.

Η βαθμιαία συρρίκνωση του χριστιανικού βιώματος, το χαμένο όραμα, το

βαθιά εξανθρωπιστικό, της μέλλουσας πόλεως, προσκόλλησε τυραννικά τους ανθρώπους των καιρών μας στην εγκοσμιότητα. Που σημαίνει: κατανάλωση, απόλαυση όλων των αγαθών που προσφέρει αυτή η ζωή – και μάλιστα των πιο υλικών, των πιο σαρκικών αγαθών, αυτών που συνήθως δηλητηριάζουν την ψυχή. Έχοντας στα χέρια της την υψηλή τεχνολογία και την μηχανή, η κοινωνία της Ευρώπης παραμορφώνεται σε μιαν αριθμητική – και αριθμηστική – κοινωνία, όπου όλα είναι θέμα αριθμών. Το πρόσωπο, που την ανέγγιχτη ιερότητά του εγγυήθηκε με τη σάρκωσή του ο Χριστός, έχει απισχνανθεί, και οι πολίτες της Ευρώπης ζούνε για να χαρούν, χωρίς ενδοιασμούς, τα υλικά και τις διασκεδάσεις του κόσμου αυτού, γιατί αύριο πεθαίνουν, αύριο τους περιμένει ο εκμηδενισμός. Αριθμοί είναι και ως αριθμοί ζουν και κινούνται, όχι ως πρόσωπα εξαγνισμένα από τον Θεάνθρωπο. Με μια τέτοια μηδενιστική συλλογιστική λειτουργούν σήμερα οι εξουσίες στην Ευρώπη – πολιτικοί, δημοσιογράφοι, πίσω τους το μεγάλο κεφάλαιο.

Μια αριθμηστική, μια μηχανιστική κοινωνία μελλοθανάτων, τι μέλλον μπορεί να έχει; Κι ένας βίος, ο βίος του λυσσαλέου καταναλωτή, πόσο μπορεί να είναι ανθρώπινος, δηλαδή που τα «άνω θωρεί», που δίδει άλλο νόημα στην έλευσή του στον κόσμο αυτό και που ατενίζει προς ένα μέλλον μεταθανάτιο, που εξανθρωπίζει τον βίο του, ευγενίζει την συμπεριφορά του, εξισορροπεί την κοινωνία, έναν βίο που δεν είναι απαρηγόρητος, σαν τον βίο του σημερινού καταναλωτή;

Ο Χριστιανισμός, η Εκκλησία δηλαδή που ίδρυσε με την σάρκωσή Του, την διδασκαλία Του και την Θυσία του ο Χριστός, μοιάζει να έχει χάσει από τα χέρια της τον κόσμο αυτό. Και η ευρωπαϊκή κοινωνία, με τρόπο πνιγηρά ραγδαίο εκκοσμικεύεται, κυνηγώντας λυσσαλέα τα αγαθά μιας κατανάλωσης που φαρμακώνουν τελικά την ψυχή. Ανάγκη επείγουσα, να ξυπνήσει η Εκκλησία τις ψυχές των Ευρωπαίων, πριν ο κόσμος βυθιστεί σε μια μετανεωτερική, πλημμυρισμένη μηχανές, βαρβαρότητα.

Και βέβαια, έχουν απομείνει οι λίγοι. Η «μικρά ζύμη» που ζυμώνει όλο το φύραμα. Σωστά. Αλλά η μικρά αυτή ζύμη πρέπει να λειτουργεί, να δρα νυχθημερόν, αφού «οι καιροί ου μενετοί». Να διδάσκει με τρόπους πολλούς, περισσότερο συμπεριφοράς και λιγότερο λόγων, πως η αποστολή του ανθρώπου στον κόσμο αυτό είναι να δοκιμαστεί, να τελειωθεί πράττοντας το

αγαθό, φανερώνοντας την ψυχή του ως κυριαρχία του πνεύματος που, δια της πίστεως, νικά τον θάνατο. Και νίκη του θανάτου, ως φόβου του μηδενός, είναι η στροφή προς την αυστηρή λιτότητα, η έξαρση του πνεύματος, η χαρά η χριστιανική της αδελφοσύνης, η πολιτεία μας ως παρεπιδήμων, που ήλθαμε να δοκιμαστούμε ως μάρτυρες του Καλού, ως φίλοι και συνεργάτες του Θεού. Να φανερώσουμε, με ανύσταχτη επιμονή πως, ναι, υπάρχει Θεός και πως υπάρχει θάνατος – και ζωή μετά θάνατον.

Τότε θα πάψουν οι Ευρωπαίοι να αναπτύσσουν αυτόν τον προκλητικό, απαρηγόρητο, καταναλωτικής λύσσας βίο, θα ξαναθυμηθούν την ευγένεια του πνεύματος που δίδαξαν με τον βίο τους οι άγιοι και θα ξαναϊστορήσουν την ζωή ανάμεσα στην «μένουσαν» και στην «μέλλουσαν» πόλιν.

(Πρώτη έντυπη δημοσίευση στο περιοδικό "Manifesto " τχ 5, σελ. 5-7)

(Πηγή ηλ. κειμένου: Αντίφωνο*)*